

วรรณคดี....เรื่องสังข์ทอง

นำเสนอเมื่อ : 17 พ.ย. 2552

สังข์ทอง

ประวัติที่มาของเรื่อง

สังข์ทองเป็นเรื่องที่ได้มาจากสุวัณสังข์ชาดก ซึ่งเป็น **นิทาน** เรื่องหนึ่งใน **ปัญญาชาดก** ของท้องถิ่น ในภาคเหนือและภาคใต้มีสถานที่ที่กล่าวถึงเนื้อเรื่องในสังข์ทองกล่าวคือเล่ากันว่าเมืองทุ่งยั้ง เป็นเมืองท้าวสามนต์ ไกลวัดมหาธาตุมีลานหินเป็นสนามดีดลิขของพระสังข์ ส่วนในภาคใต้ เชื่อว่าเมืองตะกั่วป่าเป็นเมืองท้าวสามนต์ และเรียกภูเขาสูงหนึ่งว่า "เขามังมา" เนื่องจากเมื่อพระสังข์ดีดลิขนะได้ขี่มาข้ามภูเขาเนินไป

ลักษณะคำประพันธ์

1. เป็นกลอนบทละคร บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 6 คำ หนึ่งบทมี 2 บาท เรียกว่าบาทเอกและบาทโท 1 บาท เท่ากับ 1 คำกลอน
2. คำขึ้นต้นบท กลอนบทละครมีคำขึ้นต้นหลายแบบ และคำขึ้นต้นนั้นไม่จำเป็นต้องมีจำนวนเท่ากับวรรคสุดท้ายจะมีเพียง 2 คำก็ได้

บทละครพระราชนิพนธ์เรื่อง สังข์ทอง มี 9 ตอน คือ

1. กำเนิดพระสังข์
2. ถวายพระสังข์
3. นางพันธุรัตเกลียดพระสังข์
4. พระสังข์หนีนางพันธุรัต
5. ท้าวสามนต์ให้นางทั้งเจ็ดเลือกคู่
6. พระสังข์ได้นางรจนา
7. ท้าวสามนต์ให้ลูกเขยหาปลาหาเนื้อ
8. พระสังข์ดีดลิข
9. ท้าวยศวิมลตามพระสังข์

เรื่องย่อ

กาลปางก่อน มีพระเจ้าพรหมทัต(ท้าวยศวิมล) ครองเมืองพรหมนคร(เมืองยศวิมล) พระเจ้าพรหมทัตมีมเหสีสององค์ มเหสีฝ่ายขวาชื่อพระนางจันทราเทวี (นางจันทรี) มเหสีฝ่ายซ้ายชื่อพระนางสุวรรณจัมปาเกะ (นางจันทา) พระเจ้าพรหมทัตโปรดมเหสีฝ่ายซ้ายมาก ต่อมามเหสีทั้งสองทรงครรภ์ โหรทำนายว่าบุตร ของมเหสีฝ่ายขวาเป็นชาย ส่วนมเหสีฝ่ายซ้ายเป็นหญิง พระนางสุวรรณจัมปาเกะรู้สึกเสียใจที่จะได้ธิดาแทนจะเป็นโอรส และเกรงว่าพระนางจันทราเทวีจะได้ดีกว่า จึงใส่ร้ายพระนางจันทราเทวีจนพระเจ้าพรหมทัตหลงเชื่อ ขับไล่นางจันทราเทวีออกจากพระราชวัง พระนางจันทราเทวีเดินทางด้วยความยากลำบาก เมื่อถึงชายป่านอกเมือง ยายดาสองคนสงสารจิกชวนให้พักอยู่ด้วย โอรสในครรภ์ของพระนางจันทราเทวีเห็นความยากลำบากของพระมารดาจึงแปลงกายเป็นหอยสังข์เพื่อไม่ให้พระมารดาต้องลำบากเลี้ยงดู เมื่อครบกำหนดคลอด พระนางจันทราเทวีก็คลอดโอรสออกมาเป็นหอยสังข์ ซึ่งพระนางก็รักใคร เลี้ยงดูเหมือนลูกมนุษย์

วันหนึ่งพระนางจันทราเทวีออกจากบ้านไปช่วยตายายเก็บผักหักฟัน
ลูกน้อยในหอยสังข์ก็ออกจากรูปหอยสังข์ช่วยปัดกวาดบ้านเรือน และหุงหาอาหารไว้ พอเสร็จก็กลับเข้าไปในรูปหอยสังข์ตามเดิม
พระนางจันทราเทวีเมื่อกลับมาที่แปลกใจว่าใครมาช่วยทำงาน และเมื่อนางจันทราเทวีออกจากบ้านไป
ลูกน้อยในหอยสังข์ก็จะออกมาทำงานบ้านให้เรียบร้อยทุกครั้ง พระนางจันทราเทวีอยู่ครู่ว่าเป็นใคร
วันหนึ่งจึงทำที่ออกจากบ้านไปป่าเซนเคย แต่แล้วก็ย้อนกลับมาที่บ้าน โอโรสในหอยสังข์ก็ออกมาทำงานบ้าน
พระนางจันทราเทวีเห็นโอโรสเป็นมนุษย์ก็ดีใจ จึงทูปหอยสังข์เสียและถอดโอโรสด้วย ความยินดี และตั้งชื่อให้ว่า " สังข์ทอง "

เมื่อพระเจ้าพรหมทัตรู้ว่าพระนางจันทราเทวีประสูติพระโอรสก็ยินดีจะรับพระนางจันทราเทวีกลับ
พระนางสุวรรณจัมปาเกะเทวีวิชาจึงได้ให้เจตพญาพระโอรสเดิมเป็นหอยสังข์ พระเจ้าพรหมทัตก็หลงเชื่อเกรงจะเป็นกาลกิณีต่อบ้านเมือง
จึงให้อำมาตย์จับพระนางจันทราเทวีและลูกน้อยสังข์ทองใส่แพลอยไป เมื่อแพลอนออกทะเลเกิดพายุใหญ่แพแตก
พระนางจันทราเทวีถูกคลื่นซัดลอยไปติดที่ชายหาดเมืองมัทราษฎร์ พระนางก็เดินหาซัดเซพเนจรไปอาศัยบ้านเศรษฐีเมืองมัทราษฎร์ชื่อ
ธัญชัยเศรษฐี และทำหน้าที่เป็นแม่ครัว

ฝ่ายพระสังข์ทองนั้นจมน้ำลงไปยังนาคพิภพ พระยานาคมีจิตสูงส่งจึงเนรมิตเรือทอง แล้วอุ้มพระสังข์ทองใส่ไว้ในเรือ
เรือทองลอยไปถึงเมืองยักษ์ซึ่งนางยักษ์พันธุรัตปกครองอยู่ นางยักษ์เห็นพระสังข์ทองในเรือทองเกิดความรักใคร่เอ็นดู
จึงนำพระสังข์ทองมาเลี้ยงดูในปราสาท และให้พี่เลี้ยงนางนมแปลงร่างเป็นคนเพื่อมิให้พระสังข์ทองหวาดกลัว
พระสังข์ทองก็เติบโตอยู่กับนางยักษ์พันธุรัต

นางยักษ์พันธุรัตปฤติจะต้องออกไปหาสัตว์ป่ากินเป็นอาหาร เมื่อนางออกไปป่าก็จะไปครั้งละสามวันหรือเจ็ดวัน
ทุกครั้งก็ไปก็ส่งพระสังข์ทองวายุขึ้นไปเล่นบนปราสาทชั้นบน และในสวน พระสังข์ทองก็เชื่อฟัง
แต่เมื่อโตขึ้นก็เกิดความสงสัยอยากรู้ วันหนึ่งเมื่อนางยักษ์พันธุรัตไปป่า พระสังข์ทองก็แอบไปในสวนสวนที่ห้ามไว้
เห็นกระต๊อตัวและคนเป็นจำนวนมากที่นางยักษ์กินเนื้อแล้วทิ้งกระดูกไว้เป็นจำนวนมาก พระสังข์ทองเห็นเช่นนั้นก็ตกใจ
นึกรู้ว่ามารดาเลี้ยงเป็นยักษ์ก็รู้สึกหวาดกลัว
และเมื่อเติบโตไปเห็นบอเงินบอทองสวยงามพอพระสังข์ทองเอนกัยจุ่มลงไปนิ้วก็กลายเป็นสีทอง พระสังข์ทองจึงลงไปอาบทั้งตัว
ร่างกายก็กลายเป็นสีทองงดงาม แล้วพระสังข์ทองก็ขึ้นไปบนปราสาทชั้นบน เห็นเงากระรูปเงาะป่า เกือกทองและพระขรรค์
พระสังข์ทองเอาระเบาะเงาะป่ามาสวมก็กลายเป็นเงาะป่าพอใส่เกือกทองก็รู้สึกวาลอยไต่
พระสังข์ทองจึงหนีพระขรรค์แล้วเหาะหนีออกจากเมืองยักษ์ และข้ามแม่น้ำไปยังเมืองดักศิลา ตกเย็นจึงพักอยู่ที่ศาลาริมน้ำ

ฝ่ายนางยักษ์กลับมาไม่เห็นลูก และขึ้นไปปราสาทชั้นบนเห็นเงากระรูปเงาะป่า เกือกทองและพระขรรค์หายไป
ก็รู้ทันทีว่าพระสังข์ทองรูวาคตนเป็นยักษ์แล้วหลบหนีไป นางจึงเหาะตามไป เมื่อถึงฝั่งเห็นพระสังข์ทองพักอยู่
นางไม่สามารถเหาะข้ามไปได้ จึงร้องไห้อ้อนวอนให้พระสังข์ทองกลับไป พระสังข์ทองยังหวาดกลัวจึงไม่ยอมกลับ
นางพันธุรัตเสียใจจนหัวใจแตกสลาย แต่ก่อนตายนางก็สอมนมรดกให้พระสังข์ทองแล้วนางก็สิ้นใจตาย
พระสังข์ทองรู้สึกเสียใจมาก หลังจากได้จัดเผาศพนางยักษ์แล้ว พระสังข์ทองก็เหาะเดินทางไปเมืองพาราณสี
และได้ไปอาศัยชาวบ้านช่วยเหลือเลี้ยงโค พระสังข์ทองตอนนี้อยู่ร่างเป็นเงาะป่า พวกเด็กเลี้ยงโคก็มาเล่นสนทนากับพระสังข์ทอง

ที่เมืองพาราณสีนี้เจ้าเมืองมีธิดา 7 องค์ เจ้าเมืองคิดจะให้พระธิดาทั้ง 7 องค์ได้อภิเษกสมรส
จึงมีรับสั่งให้ประกาศแก่เจ้าผู้ครองนครต่าง ๆ ให้ส่งโอรสมาให้พระธิดาเลือก พระธิดาทั้ง 6 องค์ก็เลือกได้เจาชายที่ที่เหมาะสม
แต่พระธิดาองค์สุดท้ายชื่อธรรมาไม่ยอมเลือกเจาชายองค์ใด
เจ้าเมืองพาราณสีทรงกริ้วมากจึงประชุดโดยให้อำมาตย์ไปประกาศให้ชายทุกคนในเมืองให้เข้ามาในวังให้พระราชธิดาเลือก
พระสังข์ทองในรูปเงาะป่า ก็ถูกเกณฑ์เข้ามาด้วย เมื่อนางธรรมาออกมาเลือก
บุญบันดาลให้เห็นรูปทองของพระสังข์ทองแทนที่จะเป็นเงาะป่า นางจึงเลือกเงาะป่า
เจ้าเมืองพาราณสีกริ้วมากขับไล่นางธรรมาออกไปอยู่นอกเมือง

เจ้าเมืองพาราณสีมีความแค้นเคืองเงาะป่าคิดจะทำจัดจึงออกคำสั่งให้เขยทั้งหลายและเงาะป่าไปหาเนื้อมาคนละตัว
ใครหาไม่ได้จะถูกประหารชีวิต เงาะป่าเข้าไปในป่าถอดรูปเงาะออกแล้วรายมนต์เรียกเนื้อ เนื้อทั้งหลายก็มาอออยู่ที่พระสังข์ทอง
หกเขยหาเนื้อทั้งวันก็ไม่ได้จนกระทั่งมาพบพระสังข์ทอง ซึ่งหกเขยคิดว่าเป็นเทวดา หกเขยขอเนื้อจากพระสังข์ทอง
พระสังข์ทองให้โดยขอดัดใบหูคนละหนอย หกเขยก็ยอม ทั้งหมดก็นำเนื้อไปให้เจ้าเมืองพาราณสี

เจ้าเมืองพาราณสียังทำร้ายเงาะป่าไม่ได้ก็แค้นใจจึงมีคำสั่งให้เขยทุกคนหาปลาไปถวาย
พระสังข์ทองก็ถอดรูปเงาะป่าแล้วรายมนต์เรียกปลา ปลาที่มากอดับคั่งอยู่ที่พระสังข์ทอง
หกเขยหาปลาไม่ได้ทั้งวันและเมื่อพบปลามาอออยู่ที่พระสังข์ทองก็กราบไหว้อ้อนวอนขอปลา
พระสังข์ทองยกให้โดยขอดัดปลายจมูกหกเขยคนละหนอย แล้วหกเขยกับเงาะป่านำปลาไปถวายเจ้าเมืองพาราณสี

เจ้าเมืองพาราณสีขัดแค้นใจที่ทำอันตรายนางเงาะป่าไม่ได้ก็เผาคิดหาวิธีการอื่นที่จะกำจัดเงาะป่า
พระอินทร์บนสวรรค์ทราบถึงการคิดร้ายของเจ้าเมืองพาราณสีต่อเงาะป่าจึงลงมาช่วย
โดยเหาะลงมาลอยอยู่บนหัวพระที่นั่งของเจ้าเมืองพาราณสี
และกล่าวทาทายว่าให้เจ้าเมืองพาราณสีหาคนดีมีฝีมือเหาะขึ้นมาตีคัลกับพระอินทร์บนอากาศภายในเจ็ดวัน
ถ้าหาไม่ได้ก็จะฆ่าเจ้าเมืองพาราณสี

เจ้าเมืองพาราณสีดีใจมากให้หกเขยและบรรดาเสนาอำมาตย์ช่วยกันหาผู้อาสาเหาะไปตีคูลี ทุกคนก็จนปัญญา เจ้าเมืองพาราณสีจึงให้ป่าวประกาศว่าผู้ใดที่สามารถเหาะไปตีคูลีกับพระอินทร์บนอากาศได้จะยกราชสมบัติให้ แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดมาอาสา นางมณฑาเทวีพระมเหสีของเจ้าเมืองพาราณสีจึงแอบไปหานางรจนา และขอให้นางรจนาอ้อนวอนให้เงาะป่าช่วย เงาะป่าส่งสารทั้งสองนางจึงรีบปาก และในวันที่เจ็ดเงาะป่าก็ถอดรูปเป็นพระสังข์ทองใสเกือกแก้วเหาะขึ้นไปตีคูลีกับพระอินทร์จนชนะ พระอินทร์ก็กลับไปบนสวรรค์

เจ้าเมืองพาราณสีดีพระทัยมากได้ขอโทษพระสังข์ทองและยกราชสมบัติให้ตามสัญญา พระสังข์ทองขอลาไปตามหาพระนางจันทราเทวีก่อน พระสังข์ทองเดินทางไปตามเมืองต่าง ๆ จนกระทั่งมาถึงเมืองมัทราษฎร์ จึงไปสืบถามที่บ้านธัญชัยเศรษฐีว่ารู้จักหญิงที่ชื่อจันทราเทวีหรือไม่ ธัญชัยเศรษฐีบอกว่าไม่รู้จัก แต่ก็เชิญพระสังข์ทองอยู่รับประทานอาหาร พระสังข์ทองสังเกตว่าอาหารมีรสปร่าณีตซึ่งผู้ทำจะต้องเป็นผู้ทำอาหารถวายพระเจ้าแผ่นดิน จึงขอพบแม่ครัวและซักถามประวัติก็ทราบว่าเป็นพระนางจันทราเทวีจึงดีใจมาก และขอธัญชัยเศรษฐีที่จะรับพระมารดากลับไป

พระสังข์ทองนำพระมารดากลับไปอยู่ที่เมืองพาราณสี พระสังข์ทอง ปกครองเมืองพาราณสีจนเจริญรุ่งเรือง กิตติศัพท์แพร่ไปยังนครอื่น ๆ จนถึงเมืองพรมนคร ชาวเมืองพรมนครก็อพยพมาอยู่เมืองพาราณสี เสนาอำมาตย์เมืองพรมนครจึงทูลเสนอพระเจ้าพรมนครที่ตว่าพระสังข์ทองพระราชโอรสครองเมืองพาราณสีมีความสามารถทำให้รุ่งเรือง จึงเห็นสมควรที่จะอัญเชิญพระสังข์ทองมาครองเมืองพรมนครเพื่อสร้างความเจริญ พระเจ้าพรมนครเมื่อทรงทราบวว่าพระโอรสยังมีชีวิตอยู่และมีความสามารถก็ยินดี และสำนึกผิดให้อำมาตย์ผู้ใหญ่ไปเมืองพาราณสีและทูลเชิญพระสังข์ทองและพระนางจันทราเทวีกลับเมืองพรมนคร พระสังข์ทองส่งสารพระบิดาจึงอ้อนวอนพระมารดาให้อภัยพระเจ้าพรมนครที่ตและเดินทางกลับเมืองพรมนคร พระเจ้าพรมนครก็มอบราช

ที่มา <http://sufficiencyeconomy.panyathai.or.th/>